

Morddramat i Bessinge 1881

Av Gunnar Andersson

Det vore gott om det gick lyckligt nu. Så yttrade sig Else Nilsson, 35 år, när Per Sjöstedt, 23 år, skjutsade henne till malttorkan i Frennarps kvällen före det planerade mordet på hennes man Ola Månsson. Man skrev den 28 november 1881.

Framför dem gick Ola Månsson, 37 år, och öppnade grindarna på den smala väg, som slingrade sig fram mellan stengårderna upp till Frennarps. Vad månne han tänkte på, när han gick där på den stegen och ojämna vägen?

Han hade länge märkt hur hustrun glammade och skrattade, när hon var tillsammans med drängen, medan hon blev alltmer vresig mot honom och dottern Anna. Grannarna hade märkt att han det sista halvåret varit nedstämd och de hade uppmanat honom att avskeda drängen. Men han hade sagt: "Ni känner inte hans släkt, jag kunde bli olycklig."

I vagnen satt Else och Per och samtalade om hur allting skulle avlöpa dagen efter och att Per sen skulle bli husbonde på gården.

Han skulle inte längre behöva ligga ensam i drängkammaren, som låg vägg i vägg med vardagsrummet, där Else och Ola låg, utan kunna flytta in till Else. Visserligen hade hon någon gång kunnat smyga in till honom, när Ola sov, men nu skulle det bli något helt annat.

Per hade ett par gånger besökt morbrodern Jacob Eld, som bodde i Gunnarps i Södra Rörums socken för att förmå honom att ta Ola Månsson av daga. Att Jacob Eld skulle bli misstänkt var uteslutet, eftersom han bodde så långt borta från Bessinge.

Jacob kände motvilja till förslaget, eftersom han var bekant med Ola Månsson och hade inget otalt med honom. Han var kanske lite avundsjuk på honom, eftersom han var smått förmögen. Efter enträgna övertalningar och garantier om förbättringar av bostaden och en bekymmersfri ålderdom, gick han till slut med på förslaget. Han hade ju hustru och två barn att försörja, hade bristfällig bostad och var mycket fattig, vilket gjorde att en sådan garanti var lockande.

Som avtalat var kom Jacob Eld till Ola Månssons gård den 21 november på kvällen för att göra sitt hemska dåd, men Ola Månsson var på kyrkostämman och kom hem sent, så Jacob Eld fick återvända med oförrättat ärende. Han lämnade bössan till Else, som gömde den i en kista i kammaren.

Nu var allt väl förberett. Else och Per skulle bli helt fria från misstankar från mordet. Torkningen i malttorkan tog omkring ett och ett halvt dygn innan kornet var färdigt att tas hem för att vid behov malas på maltkvarnen för brygd. Mycket folk brukade samlas i malttorkan, då torkning av malt ägde rum och man roade sig på olika sätt, bl a med pantlekar, sång och musik. Den kvällen, då mordet ägde rum var, enligt vittnen, Else och Per särskilt uppslupna, Else uppmanade Per att sjunga glada visor.

Kronolänsman Georg Krooks protokoll
Protokoll hållet den 29 november 1881 vid polisundersökning i Bessinge.

Sedan landstingsman Anders Jönsson i Frennarps under denna dag för undertecknad anmält att åboen Ola Månsson å nr 6 i Bessinge under förliden gårdagen qväll blifvit i sin bostad vid 7-tiden mördad genom ett utifrån genom fönstret aflossat hagelskott, inställde sig undertecknad Kronolänsman, så fört för handen varande tingsgöromål. Sådant medgaf å sidan, för att derom hålla undersökning.

Boningshuset, i hvars stuga skottet träffat den aflidne, är beläget i öster och vester med sin dagliga stuga i midten af huset med 2 par fönster i vardera sidan. Gerningsmannen hade uppenbart stått å gården vid norra sidan af huset och derifrån genom fönstret i sned riktning mot den mördade aflossat skottet. I stugan å dörren till köket vester ut har en del af de grofva haglen dels genomträngt dörren och ett blifvit i densamma qvarsittande som noga tillvaratogs, ett annat hagel påträffades tillplattat i spisen. I karmen af den söndersprängda rutan qvarsitter en del kolnad förladdning.

Redan under förliden gårdags qväll efter dådets förfövande hade drängarna Märten Andersson och

Per Olsson inställt sig på platsen och iakttagit huru-
som färska spår kvarstodo i gytjtjan dels i trädgår-
den, dels å gården, hvilka tydligt utvisade att en
person nyligen 2 å 3 gånger passerat fram och till-
baks mellan trädgården och gården. Dessa spår har
afritats och i dag ytterligare afpassats i de ännu här
och der kvarstående spåren.

Förhör:

Flickan Anna Olsson är dotter till den aflidne och
berättar att fadern vid middagstiden besökt sin hus-
tru i Frennarps malttorka men strax därifrån åter-
kommit. På eftermiddagen gjort ett kort besök hos
en granne, men före kvällen därifrån återvänt hem.
Vid 7-tiden hade fadern utgått och fodrat sina kre-
atur, men strax åter inkommit och efter det han
några minuter stått å golfvet framför kakelugnen, satt
sig å bänken vid ändan af bordet som är placerat midt
för det krossade fönstret, för att läsa. Omedelbart
derefter hörde Anna, som lagt sig i sängen, ett skott
aflossas och fönsterrutan krossas, lampan släcktes
och fadern utan att gifva ljud ifrån sig föll i golfvet.

Efter en kort stund inkom, i huset boende Lovisa
Eld och efterfrågade anledningen till det uppkom-
na bullet. Sprang tillbaka och hämta sin lampa,
och fann då Ola Månsson liggande på golfvet badan-
de i sitt blod, varefter de båda skyndsamt begaf sig
till Frennarps malttorka, där modern och drängen
m.fl. personer vistades.

Lovisa Eld: Vid 7-tiden eller något däröfver iakt-
tog hon tydligt dånet af ett aflossadt skott.
Förskräckt sprang hon in i Ola Månssons stuga uti
hvilken då var mörkt och efterfrågade anledningen
härtill.

Sedan hon afhemtat sin egen lampa fick hon se
att Ola Månsson låg å golfvet midt framför köks-
dörren badande i sitt blod. Tillsammans med dot-
tern Anna gingo de då till Frennarps malttorka, för
att underrätta om tilldragelsen.

Artilleristen Per Sjöstedt: Mellan 7 och 8 blef han
som var med hustrun i malttorkan om händelsen af
Anna och Lovisa underrättad och begaf sig till stäl-
let och fann Ola Månsson liggande på golfvet fram-
för dörren till köket liflös badande i sitt blod.

Hustrun Else Nilsson: Var vid olyckstillfället i
Frennarps Malttorka der hon af dottern Anna mel-
lan 7 och 8 underrättades om illgärningen. Sistlidna
års mikeli emottogo de i sin tjenst åbon Per Nilssons
Brännestad son Per. På våren i maj månad fick den
aflidne anledning misstänka att drängen föröfvat
otukt med en af hans hästar och vid ett tillfälle en
aften sjelf bemärkt detta. Häröfver hade drängen blif-
vit särdeles förgrymmad och städse häröfver utta-
lat sin harm. Några dagar därefter hade fadern och

modern kommit hit och afhämtat honom från tjän-
sten. Drängen hade yttrat till Ola Månsson "Jag
skall nog hitta dig någon gång".

Det upplystes af flera personer att Ola Månsson
i lifstiden varit af ett särdeles fredligt sinnelag och
alltid lefvat i sämja och endragt med sina grannar
och att han därför ej har någon anledning antaga att
någon i den närmaste trakten till honom hyst hat eller
afvund.

I anledning af hvad som under förhöret före-
kommit begaf sig undertecknad skyndsamt till
Brännestad där förhören fortsatte. (Det omtalades
i bygden att Per Sjöstedt kört för kronolänsmannen
till Brännestad och för detta fått en riksdaler i
dricks.)

Åboen Per Nilsson och hustrun Anna Nilsson
förnekade Else Nilssons beskyllningar. Deras
son Per hade varit hemma hela kvällen och gått
tidigt till sängs.

Sonen Per Persson vitsordade föräldrarnas uppgif-
ter. Under förliden gårdag var han i Lyngby brän-
neri med potatis. Kom hem i skymningen och åt
qvällsmat vid halv 8-tiden. Gick därefter till sängs.
Per, som är 18 år, hade ej varit i Bessinge sen han
slutade tjänsten hos Ola Månsson i maj månad.
Mättet på spåren vid Ola Månssons hem passade ej
vare sig på faderns eller sonens stövlar. Vid ytter-
ligare noggranna undersökningar i huset hittades ej
något skjutvapen.

Som ovan
Georg Krook

Notis i Eslöfs tidning n:r 96:

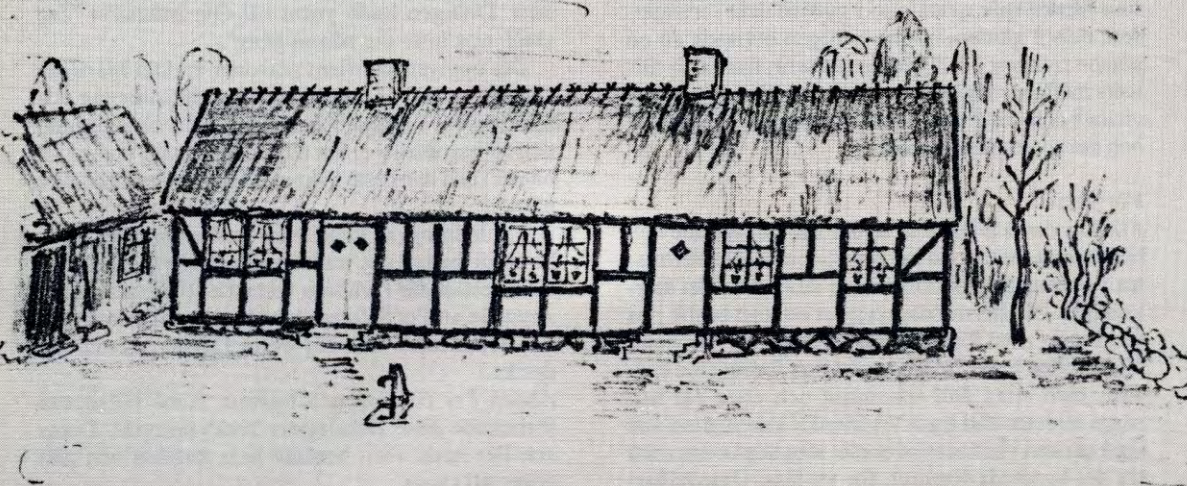
Häktade mördare. Den 2dre december häktades för
mordet på Ola Månsson i Bessinge, arbetskarlen
Jacob Persson Eld i Gunnarp, som genast erkände
att han ihjälskjutit Ola Månsson och att han blifvit
därtill lejd av Ola Månssons hustru jämte en artil-
lerist vid namn Sjöstedt, som förlidet år varit i Ola
Månssons tjänst och antagligen allt sedan dess stått
i brottsligt förhållande till den mördades hustru.

Samma dag på aftonen häktades den mördades
hustru och artilleristen Sjöstedt, som då gästade
änkan. Vid hållet polisförhör hava alla tre öppet
erkänt sina brott. Artilleristen Sjöstedt uppgav att
den mördades hustru varit mycket enträgen att få Ola
Månsson undanröjd, så att Sjöstedt och hon sedan
kunde ostört få leva tillsammans. Provincialläkare
L. Schröder som verkställde medicolegal besikt-
ning å den mördade befann skottet som inträngt i hal-
sen bestå af avhuggna fyrkantiga blybitar.

Tingsförhandlingar:

Vid Frosta häradsrätts tingsförhandlingar som hölls
å Malmö läns cellfångelse den 28 december hade så

Ola Månssons gård vid den tiden för mordet. Den blev senare brädbeklädd men har av nuvarande ägaren Göran Börjesson återställt i sitt ursprungliga skick. Teckning: Gunnar Andersson.

många åhörare infunnit sig att de ej fingo plats i tingssalen. Vid ransakan av de häktade framkom att den bössa Jacob Eld avlossat det dödande skottet med, har ej återfunnits trots att han givit anvisningar om var i Ekeröds skog han gömt den.

Jacob Eld var djupt förkrossad av ånger över brottet och bedyrade att det var ej han som planerat brottet utan på enträgna uppmaningar av Else och Per till slut fallit till föga.

Else Nilsdotter skyllade allt på Per och att det var han som uppgjort mordplanerna och att det var han, hans moder Johanna och mormor Lovisa, som förlätt henne att vara otrogen.

Per Sjöstedt var mycket ångerfull och påstod att det var Else som fått honom på mordtankar genom att hon en gång yttrat: "Jag skulle ge bort hälften av vad jag äger, om jag bliver av med min man."

Närvarande vid ransakningen var 12-åriga dottern Anna Olsson som omtalade att fadern tidigare på kvällen varit vid gott lynne, samt vänlig mot henne som alltid. Fadern hade alltid fått lyda hennes mor, som ofta varit häftig. I övrigt berättade hon samma som vid polisundersökningen. Ett tiotal vittnen hördes, varav en del, den senaste tiden märkt att förhållandena mellan dräng och husmor inte var sådana de borde vara, kanske också att inneboende Lovisa och Johanna Eld hade en viss del i det inträffade.

För vidare utredning uppsköts målet till den 11

januari, då de sistnämnda, på grund av de omständigheter som förekommit mot dem, skola infinna sig vid hämningspåföljd. De tilltalade återfördes till häktet.

Förnyad handläggning

Malmö läns cellfångelse den 11 januari 1882:

Då detta mål i dag upptogs till förnyad handläggning hade så många åhörare infunnit sig att en stor del av dem ej fingo plats i tingssalen. Lovisa och Johanna Eld var nu närvarande.

Något nytt framkom inte vid förhören med de häktade, men en intressant vittnesuppgift kom från tre värvade artillerister från Kristianstad, som tillsammans med Per Sjöstedt, som också var värvad, legat på samma sal å sjukhuset i Kristianstad i april 1880. Då kom Per Sjöstedts moder Johanna Eld och Else Nilsdotter dit, först på morgonen innan doktorn gick sin rond och sedan på förmiddagen. Efter middagen kom Else ensam och uppehöll sig vid Sjöstedts säng i minst två timmar, hållande sig i vardera sängkant och lutade sig över Sjöstedt. En dräng kom slutligen och påminde att det var tid att resa hem. Då de sen frågade om det var Sjöstedts fästmo svarade han jakande.

Enligt Per Sjöstedts vittnesmål började Else efterhängsenhet redan vid besöket i Kristianstad våren 1880.

Efter åklagarens hörande av Lovisa och Johanna

Eld hade denne ej något ansvarsyrkande mot dessa för närvarande.

Då de tilltalade på fråga, förklarar sig ej hava vidare att andraga, överlämnade åklagaren ärendet till rätten för enskild överläggning, varefter avkunnades följande

Utslag

Arbetskarlen Jacob Eld dömdes på grund av eget erkännande, som blivit styrkt av flera omständigheter, att för mord utan mildrande omständigheter jämlikt 14 kap. 1 och 46§§ strafflagen mista livet genom halshuggning och för alltid vara förlustig medborgerligt förtroende.

Ola Månssons hustru Else och artilleristen Per Sjöstedt vilka i samråd anstiftat mordet dömdes jämlikt 3 kap. 1 och 14 kap. 1,35 och 46§§ strafflagen att undergå samma straff. Johanna och Lovisa Eld frikändes från ansvar på grund av bristande bevis. Domen skall underställas Kungl. Hovrätten över Skåne och Blekinge för prövning.

Enligt en tidningsartikel gjorde domen en själsskandande verkan på de dömda.

Samma tidning, SDS, hade någon av de sista dagarna i januari följande artikel:

Själv mord å länsfängelset i Malmö

"Hustrun Else Nilsdotter från Bessinge vilken av Frosta häradsrätt genom utslag den 11 dennes dömdes att för mord å sin man mista livet genom halshuggning har i onsdags den 25 januari på morgonen emellan kl. 7 och 8 medelst hängning avhänt sig livet. Medicolegal besiktning och obduktion å den döda kroppen kommer att anställas av fängelsets läkare.

Else Nilsdotter hade kl. 7 fm på därom framställd begäran erhållit vatten av vaktkvinnan, som icke märkt att fången varit särskild nedstämd till lynnet vid tillfället. En halvtimme därefter öppnades celledörren såsom vanligt vid morgonbönen och man fann då Else Nilsdotter sittande nedhukad på golvet med en snara om halsen bestående av två sammanbundna näsdukar som häftats i den, ett par fot från golvet befintliga krok, på vilket bädden upphängdes. Fången hade på detta sätt strypt sig och var redan död.

Om Else Nilsdotter inte orkade leva i väntan på Hovrättens prövning av Tingsrättens dom, eller om Hovrätten fastslagit att Else Nilsdotter haft mest skuld och därför skulle sona brottet med döden är obekant."

Klart är att Jacob Eld och Per Sjöstedt fick sina dödsdomar omvandlade till livstids fängelse. Jacob

Eld placerades på Marstrands fästning, där han satt till år 1909, då han benådades. Per Sjöstedt kom till Långholmen, men benådades i samband med tronskiftet år 1908. Efter frigivningen återvände Jacob Eld till sin hustru i S. Rörum, och Per Sjöstedt köpte så småningom ett litet torp i Bessinge. Båda gick omkring hos bönderna och hjälpte till med varjehanda jordbruksarbeten. De var allmänt omtyckta av ortsbefolkningen.

Tidningsartikel gav upplysning

Något som verkligen satte krydda på denna forskning var en artikel i SDS av redaktör Henry Holm år 1966 angående mordet i Bessinge, som resulterade i ett flertal telefonsamtal, varav ett ända från Gränna, med uppgifter, som kastade ljus över vad som hände med de inblandade. Den intressantaste upplysningen lämnade fru Inga Rydebeck, Lund, vars make var museeintendent därstädes. Hon berättade att hennes bror Karl Georg Wingstrand, professor vid Zoologiska institutionen i Köpenhamn, hade ett kranium på sitt skrivbord. Det är söndersågat så skallen kan lyftas av som ett lock och i detta står skrivet, "Hustru Else Nilsdotter från Bessinge hängd å Malmö slott 1882". Han har berättat att detta kranium har sin egen lilla historia. Farfars broder överläkare August Wingstrand, som var fängelseläkare och rättsobducent på Malmö slott, tog efter obduktionen med sig skallen hem till släktgården i Västergötland.

Där satte han skallen på en stör för att "rensas" av fåglar, vilket väckte stor uppståndelse i bygden. Sen förvarades skallen på vinden, där den sägs ha gett upphov till åtskilliga spökerier.

Professor Karl Georg Wingstrand ärvde skallen, som han tog med sig till Köpenhamn, när han tillträdde tjänsten vid universitet år 1956.

Det kan nämnas att fängelseläkaren August Wingstrand var med vid avrättningen av den kända Yngsjömörderskan Anna Månssdotter på 1890-talet.

Man ser honom i vit rock på det berömda fotografiet av den dystra scenen på fängelsegården i Kristianstad.

Gravsten minner om mordet

Nu har mer än 110 år gått sedan den på sin tid mest omtalade mordhistorien ägde rum. Den betraktades länge som den hemskaste i svensk rättsskipning med tre avkunnade dödsdomar.

Mordet upprörde bygdens befolkning i oerhört hög grad. Trots dåliga kommunikationer tog sig ju också ett stort antal åhörer sig till rättegångsförhandlingarna i Malmö ett ej alla fick plats i tingssalen.

Den upprörande mordgåringen är nu nästan glömd. Visserligen sände TV1 år 1986 en rekonstruktion av Bessingemordet i serien "Skånska mord", men inspelningen skedde i Trelleborgstrakten och kunde inte tillnärmelsevis ge den bild av natur och förtärad stämning och mystik som kännetecknade livet på denna ensligt belägna gård i utkanten av Bessinge under senare delen av 1800-talet.

De synliga minnen som nu finnes kvar är Ola Månssons gravsten, i form av en avsågad ekstock, placerad vid norra muren på mellersta kyrkogården vid Östra Sallerups kyrka och den makabra skallen av Else Nilsson till ett skrivbord i Köpenhamn.

Vid samtal med Else Nilssons barnbarns barn Anna Lisa boende i Uppsala framkom att hon och släkten förlät mormors mors gård, som helt berodde på hennes stora kärlek till den ljuslockige och gladlynte drängen. Eftersom skilsmässa på den tiden var otänkbart och hennes känslor till slut blev henne övermäktiga, fattade hon inte vidden av sin gård, vilket till slut förde henne till de sista kvalfulla dagarna och hemska nätterna av hennes liv i en kall och mörk liten cell å Malmö slott i väntan på halshuggning.

Professor Karl Georg Wingstrand dog i november 1992. Skallen av Else Nilsson skänktes 1988 till Malmö museum, där den nu förvaras.

Lilla Anna blev förmögen

Hur gick det sen för dottern Anna Olsson, som såg sin fader mördas och modern handbojeförsedd bortförd av kronolänsmannen?

Ja, om henne hade varit mycket att berätta, men här skall endast kort omnämnas följande. Hon togs omedelbart omhand av grannen, landstingsman Anders Jönsson och hustrun Else i Frennarp, där hon fick god vård den tid hon vistades där. Enligt utdrag ur domarboken den 29 oktober 1888 var hon inackorderad i Höörs prästgård några år. Kyrkoherde Hofström och hans hustru berömde Anna för gott uppförande under vistelsen där.

Då hon kom upp i 18-årsåldern blev hon en av Östra Sallerups sockens rikaste personer dels, genom

arv inom den Åbergska släkten på 65.600 kronor och dels en gåva "för betryggande av hennes framtida bärgning" på 66.000 kronor av sin morfars bror, kopparslagare Anders Åberg Welin, Kristianstad, som också själv genom det s.k. "Ockelboarvet" på 325.000 kronor med ett slag blev Kristianstads rikaste innevärdare.

Kusinen J A S Åberg, Ockelbo i Gästrikland avled ogift år 1885, betraktad som en av Sveriges rikaste män, efterlämnade en förmögenhet på omkring 6.000.000 kronor. Arvet fördelades mellan hans kusiner på fädernet och modernet, eller dessas barn och barnbarn.

Inberäknat föräldraarvet hade Anna Olsson vid dessa unga år en förmögenhet på omkring 140.000 kronor, en enorm summa på den tiden.

Som jämförelse kan nämnas att hennes barnomsorg vid bouppteckningen den 20 dec. 1881 värderats till 4.000 kronor. Egendomen omfattade ca 40 tunnland, varav 20 tunnland var åker. En grannfastighet med en areal på 280 tunnland och nybyggt boningshus såldes för 25.000 kronor vid samma tid.

Anna Olsson gifte sig med Nils Andersson, sedermera nämndeman, son till Anders Jönsson och hans hustru Else. Kärleken hade säkerligen redan börjat spira då hon vistades hos dem efter tragedien i hemmet.

Hon hade lite svårigheter med sin morbror, som var utsedd till giftoman, men som ej gav sitt samtycke till giftermålet. Anna Olsson gick till domstol som på hennes förslag utsåg giftoman ur hennes faders släkt.

Anna Olsson blev 86 år gammal, men hennes make Nils Andersson blott 73 år. De fick två barn i sitt äktenskap och med tiden 8 barnbarn.

Makarna var allmänt omtyckta och hade stor umgängeskrets den tid, fram till år 1923, som de hade sitt jordbruk i Frennarp.

Källor:

Anders Åberg, Tranås. Åbergs-släkten, Ockelboarvet.
Frosta Häradsrätts domarböcker.
Harry Helgesson: Uppgifter från Tidningsarkivet.
Göran Börjesson: Uppgifter om gården.